

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การรายงานข่าวโทรทัศน์เหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา ระหว่างวันที่ 28 เมษายน - 5 พฤษภาคม 2546” เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจว่าจากรายงานข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา ที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดินแดนที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่องและยาวนานนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สื่อโทรทัศน์รายงานข่าวนี้ออกมาอย่างไร ความเป็นจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชมถูกนำเสนอออกมาอย่างไร และผ่านกระบวนการประกอบสร้างอะไรบ้าง ผู้วิจัยอาศัย แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่องและการเล่าเรื่องในข่าว แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับข่าว ทฤษฎีสัญญาวิทยาและการเข้ารหัสทางโทรทัศน์ และแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้างเป็นความจริงในข่าวเพื่อเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษา ในส่วนของการวิเคราะห์ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือการวิเคราะห์เนื้อหาของรายงานข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา จากเทปข่าวโทรทัศน์ ส่วนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการประกอบสร้างความหมาย โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากประสบการณ์การทำงานของผู้สื่อข่าวพิเศษที่ประจำอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างความหมายข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เพื่อให้เห็นภาพรวมที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยไปพร้อมๆ กัน จากการวิเคราะห์เนื้อหาของรายงานข่าวโทรทัศน์เกี่ยวกับเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา และกระบวนการประกอบสร้างความหมายข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนา ผู้วิจัยสามารถสรุปสิ่งที่ค้นพบได้ดังนี้

1. ความเป็นจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนาถูกนำเสนออย่างคลุมเครือ

รายงานข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนามีประเด็นที่มีความสำคัญและเป็นที่น่าสนใจใคร่รู้และวิพากษ์วิจารณ์ของสาธารณะชนอย่างยิ่ง นั่นคือใครเป็นคนปล้นปืน และมีวัตถุประสงค์อะไรในการกระทำครั้งนี้ เรื่องราวของความเป็นจริงชุดนี้ปรากฏออกมาอย่างคลุมเครือ

ไม่ชัดเจน เพราะจากการรายงานข่าวทั้ง 8 วันที่สื่อนำเสนอ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแนวความคิด เรื่องการนำเสนอความจริง ไม่สามารถทำให้เห็นได้ว่าใครเป็นคนปล้น และมีวัตถุประสงค์อะไร นอกจากนี้เนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งประเด็นข่าวไปเน้นที่ประเด็นการติดตามไล่ล่าคนร้ายที่ก่อเหตุ และการจัดการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารประเทศ, ผู้ปฏิบัติได้แก่ ทหาร ตำรวจ, สต.ฝ่ายค้าน, ประจักษ์พยาน หรือแม้แต่การรายงานที่ไม่ปรากฏแหล่งข่าว บอกความจริงแก่ ผู้ชมว่ากลุ่มคนร้ายที่ปล้นปืนไปนั้น กลุ่มคนร้ายมีตั้งแต่ระดับที่เป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ ต้องการสร้างผลงาน เพื่อของบประมาณจากต่างประเทศ กลุ่มที่เป็นผู้มีอิทธิพลและสูญเสีย ประโยชน์ในธุรกิจผิดกฎหมาย หรือแม้แต่ระดับโจรมิจฉาชีพที่ปล้นปืนเพื่อนำไปขายให้ประเทศ เพื่อนบ้าน เพราะฉะนั้นหากจะสรุปความจริงของข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ความจริงที่ปรากฏมี เพียงว่าเกิดเหตุการณ์การปล้นคลังอาวุธปืน เจ้าหน้าที่กำลังติดตามไล่ล่าคนร้ายที่มีอยู่หลากหลาย กลุ่ม แต่ยังไม่สามารถสามารถจับคนร้ายได้ ข้อสันนิษฐานที่ถูกนำเสนอออกมาเป็นความจริงที่ อนุমানจากผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศและกำหนดนโยบาย ซึ่งไม่ได้สื่อความหมายใดๆ ที่จะ นำพาไปสู่ที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงและความไม่สงบที่เกิดขึ้นเลย

2.ให้พื้นที่ส่วนใหญ่ในการเล่าเรื่องแก่ฝ่ายบริหารประเทศ

การให้พื้นที่ในรายงานข่าวที่ให้กับกลุ่มต่างๆ ก็มากน้อยแตกต่างกันความเป็นจริงถูกเล่า โดยนำเสนอผ่านแหล่งข่าวประเภทต่างๆ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการบอกเล่าของกลุ่มผู้บริหาร รองลงมาคือกลุ่มผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการติดตามคนร้าย กลุ่มที่มีโอกาสเล่าเรื่องนี้ค่อนข้างน้อยมาก คือกลุ่ม สต.ฝ่ายค้าน และผู้ที่เป็นประจักษ์พยาน ยังมีกลุ่มที่ปรากฏในรายงานข่าวที่ให้ข้อมูลที่ ชัดเจน แต่ไม่ได้ระบุแหล่งข่าว และความจริงที่ได้มานั้นคนบางกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในครั้ง นี้ก็หายไป ไม่มีพื้นที่ให้ในรายงานข่าว ได้แก่กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัด กลุ่ม เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่ รวมถึงข้อมูลจากชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงกับหน่วยทักษิณพัฒนา ก็ไม่มีโอกาสได้ออกมาเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัว จากคำบอกเล่าเหตุการณ์ในครั้งนี้ มีทั้งที่เล่า เหมือนกันและเล่าแตกต่างกัน ทั้งภายในกลุ่มเดียวกัน และแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม โดยที่ให้ข้อมูลที่ แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งข้อมูลทั้งหมดเป็นเพียงการคาดการณ์ และแสดงความคิดเห็น เพราะ ยังไม่สามารถจับตัวคนร้ายได้จริงๆ ดังแผนภาพที่แสดงให้เห็นชุดภาพความเป็นจริงที่ปรากฏใน รายงานข่าวโทรทัศน์ ดังนี้

ชุดความเป็นจริงของเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณ

3. รายงานข่าวให้ดูเหมือนว่ามีความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง ด้วยเทคนิคการนำเสนอมากกว่าประเด็นเนื้อหาที่เป็นข้อมูลใหม่

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวเหตุการณ์การปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนาครั้งนี้พบว่า โดยเนื้อหาแล้วไม่ได้มีความคืบหน้าใดๆ เกี่ยวกับการความเป็นจริงของเหตุการณ์ว่าใครเป็นคนปล้นและมีวัตถุประสงค์อะไร แต่ทางสถานีนำเสนอเนื้อหาข่าวโดยเทคนิคการนำเสนอให้ดูเหมือนว่าเหตุการณ์มีความหน้าตอลดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับหลักในการรายงานข่าวที่ต้องมีเพิ่มคุณค่าข่าวเรื่องความสดใหม่อยู่เสมอ “ความสดใหม่อาจได้จากข่าวบางข่าวที่ผู้สื่อข่าวได้รับมอบหมายให้ติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยการแก้ไขหรือปรับปรุงเนื้อหาให้ทันต่อเหตุการณ์ และที่สำคัญเพื่อให้การรายงานข่าวนั้นมีความสดใหม่เสมอ ความสดใหม่ ยังเป็นเกณฑ์สำคัญเกณฑ์หนึ่งในการจัดลำดับของการนำเสนอข่าวว่าจะนำเสนอข่าวใดก่อนหรือนำเสนอหลังข่าวอื่นๆ สำหรับข่าวที่ไม่มีม็องค์ประกอบของเวลา หรือความสดใหม่ โดยเฉพาะข่าวเชิงสืบสวน (แต่มีความจำเป็นต้องนำเสนอข่าวนั้นๆ ไม่ว่าจะในกรณีใดๆ) ผู้เขียนควรหามุมมองในการนำเสนอข่าวนั้นให้มีความสดใหม่” (วิรพงษ์ นลนิกิจร, 2544:) การรายงานข่าวเป็นการเบี่ยงเบนความเป็นจริง โดยใช้วิธีการนำเสนอเบาะแสของคนร้ายและระบุกลุ่มคนร้ายอย่างต่อเนื่อง การรายงานข้อมูลการทำงานติดตามไล่ล่าคนร้ายอย่างละเอียด และนำเสนอความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับสูงเกี่ยวกับการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพราะการนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ประชาชนจะรับรู้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาจริงเอาจังและกำลังแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคนร้าย เบาะแสของคนร้าย และภาพผู้ต้องสงสัยจะยิ่งเพิ่มน้ำหนักว่าใกล้จะจับตัวคนร้ายได้ในเร็ววัน การเสนอข่าวเช่นนี้เป็น “การเข้ารหัสทางเทคนิคการนำเสนอทางโทรทัศน์จะถ่ายทอดรหัสการนำเสนอตัวแทนความเป็นจริงออกมาสู่ผู้ชม โดยการสร้างความหมายหรือการเข้ารหัสที่ไม่เป็นเพียงภาพเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่สามารถระบุและวิเคราะห์ให้เห็นได้” (John Fiske, 1996 : 4-6)

การรายงานข่าวเป็นไปเพื่อเรียกร้องความสนใจให้คนดูติดตามรายงานข่าวอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยรายงานข่าวให้ดูเหมือนว่าในแต่ละวันการทำงานไล่ล่าติดตามคนร้าย มีความคืบหน้าอยู่ตลอดเวลา และการแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กำลังจะประสบความสำเร็จ โดยใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้ผู้ชมรับรู้ความเป็นจริงไปตามที่ผู้สื่อข่าวต้องการ เช่นการทำให้เป็นข่าวใหญ่ ทุกสถานีต้องการนำเสนอข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนาออกมาเป็นข่าวใหญ่ที่มีความสำคัญระดับประเทศ ก็ใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาที่เป็นการเข้ารหัสด้วยเทคนิคของสื่อโทรทัศน์มาสร้างความหมายที่จะทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้ได้ตรงกับที่ผู้สื่อข่าวต้องการ คือรายงานข่าวนี้นี้เป็นข่าวโปรย และนำเสนอในลำดับต้นๆ ดังที่ John Fiske กล่าวว่าบทหรือรายละเอียดของโทรทัศน์เป็นไปในลักษณะเลื่อนไหลไปเรื่อยๆ เป็นเส้นตรง (linear) เหมือนสายพาน ดังนั้นการที่สถานีตัดสินใจนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์

ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นข่าวต้นๆ เสมอ นั่นก็หมายความว่าทางสถานีให้ความสำคัญกับข่าวนี้อย่างมาก อีกทั้งยังจัดลำดับให้เป็นข่าวโปรยหัวของรายการข่าวอันดับแรกอีกด้วย ข่าวที่นำเสนอก่อนผู้รับสารก็จะสามารถรับรู้ร่วมกันได้ว่าเป็นข่าวที่มีความสำคัญ รวมถึงการอ้างแหล่งข่าวระดับสูงที่มีอำนาจมากในการบริหารประเทศ และมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา การที่แหล่งข่าวระดับสูงแสดงความคิดเห็นนั้นก็หมายความว่าข่าวนี้อาจมีความสำคัญมาก

4. ผู้สื่อข่าวไม่ได้ให้ความสำคัญกับแนวความคิดเรื่องการนำเสนอความจริง

ผู้วิจัยพบว่าการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวพิเศษเป็นการรายงานข่าวที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแนวความคิดเรื่องการนำเสนอความจริง ทั้งๆ ที่หน้าที่ของผู้สื่อข่าว คือนำเสนอความเป็นจริงสู่สาธารณชน จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวมักจะคิดว่าตนเองมีบทบาทและมีอิสระในการทำข่าว คิดว่าตนไปหยิบวัตถุคิที่มีทั้งหมดมามาเสนอ แต่ในการคัดเลือกเหตุการณ์หรือแง่มุมใดๆ ผู้สื่อข่าวจะถูกกำหนดจากอุดมการณ์ของผู้ผลิตเอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นอุดมการณ์หลักของสังคม เพราะกลไกอุดมการณ์ของสังคมจะคัดเลือกผู้ผลิตที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับสังคมเข้าไปทำงานในระบบ และการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวพิเศษเป็นการรายงานข่าวที่สอดคล้อง และเป็นไปตามที่ Fiske and Hartley (1978) มีความเห็นว่าการสร้างความหมายในข่าวของสื่อมวลชนนั้น มีการผ่านกรอบความคิดระดับต่างๆ ตั้งแต่กรอบการทำงานด้านข่าว (News value, news quality) กรอบความคิดส่วนบุคคล (Individual ideology) กรอบนโยบายของสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Organization and institution involve) และกรอบความคิดทางสังคม วัฒนธรรม บรรทัดฐานและค่านิยม (Social, culture, norms, values) ทำให้การนำเสนอรายงานข่าวไม่มีความรอบด้าน และความลึก

4.1 รายงานข่าวตามความเคยชิน ด้วยการประเมิณและตีความเหตุการณ์ตามกรอบแนวคิดและประสบการณ์เดิมๆ

ผู้สื่อข่าวพิเศษมีประสบการณ์และความชำนาญในการทำข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน บางคนมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจจากบรรณาธิการในการประเมินและวินิจฉัยคุณค่าข่าว รวมถึง สืบเสาะ ค้นหา รวบรวม ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้การสื่อข่าวดำเนินไปตามรูปแบบที่เคยเป็นมา ความเป็นจริงที่ปรากฏออกมาผ่านการรายงานข่าวจึงมีทัศนะของผู้สื่อข่าวเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก

ดังที่ชูทซ์ (Schutz 1962) อธิบายว่า “โลกทุกวันนี้ถูกทำให้แตกต่างกันเนื่องจากคนในสังคมไม่ยอมกันตัวเองออกจากสิ่งที่ตนยึดมั่นถือมั่น กล่าวคือ แทนที่จะสงสัยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทางสังคม ผู้กระทำในสังคมกลับไปยอมรับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ของปรากฏการณ์ทางสังคมที่เป็นภาวะ

วิสัยว่าเป็น “natural attitude” ผู้กระทำทางสังคมได้เรียนรู้และยอมรับความเป็นจริงโดยการที่กักเอาว่ามันเป็นความจริง (taken for grantedness) ในเรื่ององค์ประกอบพื้นฐานของชีวิตทางสังคมและเห็นว่าความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่หยิบยื่นให้แก่เราด้วยการเรียนรู้ความเป็นจริงแบบ “natural attitude” จึงทำให้ผู้กระทำทางสังคม “ทำงาน” ของตนอย่างกระฉับกระเฉงโดยคิดว่าพวกเขา มีความเข้าใจต่อโลกอย่างเต็มเปี่ยม โดยใช้ความเข้าใจสร้าง ความหมายต่างๆ ขึ้นมาเองหรือเป็นทัศนคติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ”

จากการที่ผู้สื่อข่าวพิเศษทำข่าวตามประสบการณ์การทำงานแบบเดิมและตามความเคยชิน เช่นนี้ ผู้สื่อข่าวจะประเมินและตีความเหตุการณ์นี้ทันทีว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบเช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้ การตีความเช่นนี้เป็นการนำเอากรอบแนวคิดเดิมๆ มาใช้ในการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แทนที่จะสงสัยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีแง่มุมใดที่แตกต่างจากที่เคยเกิดขึ้นหรือไม่ กลับยอมรับความเชื่อของตนในทันทีว่าเป็นความจริง ทำให้ผู้สื่อข่าวรายงานข่าวด้วยแง่มุมและวิธีการตามแบบฉบับเดิมๆ คือข่าวในวันแรกจะนำเสนอรายละเอียดและภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และในวันต่อๆ มาจะเป็นเรื่องของการไล่ล่าติดตามตัวคนร้าย และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับสูง ทำให้ข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการนำเสนอยาวนานต่อเนื่องกันหลายวัน จนเกือบจะกลายเป็นสูตรของการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบดังนี้

วันที่ 1 เสนอภาพเหตุการณ์และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

วันที่ 2 เสนอการไล่ล่าติดตามตัวคนร้ายการความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับสูงส่วนกลาง

หลังจากนั้น นำเสนอการไล่ล่าติดตามตัวคนร้าย และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับสูง

4.2 การควบคุมและจำกัดเนื้อหาการนำเสนอข่าวโดยตัวนักข่าวเอง

หน้าที่ของผู้สื่อข่าวคือ สืบเสาะ ค้นหาความเป็นจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานำเสนออย่างรอบด้าน แต่ผู้วิจัยพบว่าการเลือกใช้แหล่งข่าวของผู้สื่อข่าวไม่ได้นำไปสู่แนวทางข้างต้น คือเลือกที่จะค้นหาความเป็นจริงจากแหล่งข่าวที่มีส่วนได้ส่วนเสียในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจจะเป็นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจแต่สุดท้ายแหล่งข่าวที่ปรากฏในรายงานข่าวส่วนใหญ่เป็นแหล่งข่าวระดับผู้บริหารประเทศ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ มีหน้าที่ในการติดตามจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุ ซึ่งการให้

ข่าวของเจ้าหน้าที่เหล่านี้แน่นอนว่าการจะให้ข่าวอะไรออกไปย่อมมีส่วนได้ส่วนเสียกับตนเอง การที่ผู้สื่อข่าวเลือกหยิบยกแหล่งข่าวเหล่านี้มานำเสนอแหล่งข่าวย่อมมีอคติในการให้ข่าวอยู่แล้ว แต่เพราะสภาพการทำงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นจะมีเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารประเทศลงมาติดตามสถานการณ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ผู้สื่อข่าวมองว่าแหล่งข่าวระดับสูงเป็นแหล่งข่าวที่มีน้ำหนัก อีกทั้งยังง่ายในการสื่อข่าว เพราะไม่ต้องออกไปค้นหา รอสัมภาษณ์แหล่งข่าวระดับสูงที่ลงมา และรับข้อมูลจากการแถลงข่าวจากเจ้าหน้าที่ ข่าวขึ้นนั้นก็มีน้ำหนักพอที่จะสามารถออกอากาศได้แล้ว

ในการสื่อข่าวแม้ว่าผู้สื่อข่าวรวบรวมข้อมูลข่าวจากแหล่งข่าวที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งข่าวที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ แต่เมื่อถึงขั้นการเขียนข่าว ผู้สื่อข่าวกลับมีข้อจำกัดในการเลือกใช้แหล่งข่าวไม่นำเสนอตามข้อเท็จจริงทั้งหมดที่หามาได้ ในพื้นที่จะมีข้อมูลข่าวออกมา 2 แบบ คือข่าวที่ออกมาในทางสว่างคือข้อมูลที่มาจากแหล่งข่าวที่สามารถอ้างอิงได้เช่นตำรวจ ทหาร ผู้บริหารประเทศ หรือการแถลงข่าว และข่าวในด้านมืด อันหมายถึงแหล่งข่าวลับๆ ในพื้นที่ ที่ไม่สามารถระบุแหล่งข่าวที่ชัดเจนได้ ข้อมูลข่าว ทั้ง 2 ทางนี้ผู้สื่อข่าวจะใช้วิเคราะห์ว่าอะไรควรนำเสนออะไรไม่ควร ผู้สื่อข่าวสามารถรู้ได้ว่าถ้าหากนำเสนอไปแล้วจะกระทบต่ออะไรบ้าง นั่นคือผู้สื่อข่าวมี “การควบคุมและจำกัดเนื้อหาการนำเสนอข่าวโดยตัวนักข่าวเอง” (Self-censorship)

การนำเสนอข่าวโดยมีการเซ็นเซอร์ด้วยตนเองเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรายงานข่าวที่มีอคติ ผู้วิจัยพบว่าผู้สื่อในพื้นที่รายงานข่าวโดยมีอคติ นั่นคือ ภัยคดี หรือความลำเอียงเพราะกลัวในเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตของตนเองและแหล่งข่าว

4.3 ผู้สื่อข่าวมองว่าข่าวเป็นสินค้า

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวในพื้นที่พบว่าข่าวในสายตาของผู้สื่อข่าวพิเศษเป็นแค่เพียงสินค้าอย่างหนึ่ง เพราะจากระบบการให้รายได้ ที่เป็นแบบรายชิ้นส่งผลให้ผู้สื่อข่าวพิเศษมีความกระตือรือร้นในการทำข่าว มุ่งเน้นข่าวที่สังเกตเห็นแล้วว่าจะได้ออกอากาศ และข่าวที่ได้รับความสนใจมากที่สุดคือข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นข่าวหลักที่ผู้สื่อข่าวพิเศษเน้นมากเป็นพิเศษ เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสไม่มีข่าวใดที่จะได้รับความสนใจไปมากกว่าข่าวนี้อีกแล้ว อีกทั้งข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบยังสามารถแตกประเด็นให้ออกอากาศได้หลายวันต่างๆ ที่เหตุการณ์ไม่ได้มีความคืบหน้าในเรื่องของการแก้ไขปัญหา หรือการจับกุมคนร้าย โดยนำเสนอให้เห็นความต่อเนื่องของการติดตามไล่ล่าคนร้าย และการแสดงความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ลงมาในพื้นที่ ค่าตอบแทนที่ได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จากระบบการจ่ายรายได้เช่นนี้ทำให้เรื่องของการรายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างมากต่อการทำงาน

อันส่งผลกระทบต่อการประกอบสร้างความเป็นจริงในข่าว มุ่งทำข่าวเฉพาะข่าวที่ขายได้เท่านั้น นอกจากนั้นยังส่งผลให้ผู้สื่อข่าวปรุงแต่งรายงานข่าวด้วยเทคนิคการนำเสนอให้รุนแรงขึ้น และโยยประเด็นข่าวอาชญากรรมที่เกิดขึ้นให้เป็นข่าวสถานการณ์ความไม่สงบทั้งหมดเพื่อที่ข่าวของตนจะได้ออกอากาศ เป็นการทำข่าวตามความคาดหวังของทางสถานี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องกรอบนโยบายของสถาบันกรอบนโยบายของสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Organization and institution involve) ซึ่งเป็นตัวกรองที่ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของสื่อข่าว ได้แก่ นโยบายทางธุรกิจ หน่วยงานรัฐบาล เทคโนโลยี แนวทางและนโยบายขององค์กร กรอบนโยบายของสถาบันที่เกี่ยวข้องนี้อาจดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน หรือสวนทางกับกรอบความคิดส่วนบุคคล หรือไม่ก็ได้ แต่ถ้ากรอบความคิดทั้งสองระดับนี้มีทิศทางไม่ตรงกัน มีแนวโน้มว่ากรอบความคิดส่วนบุคคลจะต้องปรับทิศทางให้สอดคล้องกับกรอบนโยบายของสถาบันที่เกี่ยวข้องเสมอ Fiske and Hartley(1978)

และจากระบบการให้คำตอบแทนเช่นนี้ ผลักดันให้เกิดการทำงานข้ามสื่อ ข้ามสถานี และทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยพบว่าผู้สื่อข่าวพิเศษส่วนใหญ่จะทำข่าวให้กับหลายสื่อ และมีความกังวลว่าจะตกประเด็นข่าวกระแสหลัก ข่าวที่ออกอากาศในแต่ละช่องมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งภาพข่าว เนื้อหาข่าว และประเด็นข่าว ทำให้ข่าวไม่ได้ถูกนำเสนออย่างรอบคอบ นำเสนอตามกระแสเดียวกัน

5. ใช้ภาษาที่ให้อารมณ์ ความรู้สึกเป็นตัวกระตุ้นเร้าให้ใช้ความรุนแรง

ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนาน รัฐบาลพยายามที่แก้ไข และหาตัวผู้ที่ทำให้เกิดมาลงโทษให้ได้ แต่แนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาลที่ปรากฏในรายงานข่าวโทรทัศน์ ล้วนแต่เป็นการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาในรายงานที่ให้คำที่เร้าอารมณ์ด้วยการใช้องค์ประกอบเชิงอารมณ์ให้รู้สึกว่าการกระทำที่เกิดขึ้นหรือการกระทำของคนร้ายเป็นการกระทำที่เหี้ยมโหด รุนแรง น่าสะเทือนขวัญ ทำให้เจ้าหน้าที่เสียหาย ส่งผลกับความรู้สึกของสาธารณชน (emotion public) ที่มีต่อเหตุการณ์ เช่นการสร้าง ความหมายให้กับกับประเด็นข่าว ที่เกิดจากการเลือกสรรถ้อยคำ หรือภาษา เพื่อที่ต้องการจะสื่อความไปถึงผู้ชม โดยมีเป้าหมายให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ หรือเห็นภาพ และตีความไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความหมายที่ผู้สื่อข่าวตั้งใจจะเข้ารหัส จากการศึกษาพบว่ารหัสที่ผู้สื่อข่าวมักนำมาใช้ในการสื่อความหมายในข่าวเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนาส่วนใหญ่ เป็นถ้อยคำประเภทที่ให้ความรู้สึกที่รุนแรง กระทบความรู้สึก และสามารถสร้างอารมณ์ให้กับผู้อ่านได้ เช่น “โจรก่อการร้าย BRN. อึกเหิมบุกปล้นอาวุธของหน่วยทักษิณพัฒนา 2 แห่ง และยังเจ้าหน้าที่เสียชีวิต 4 นาย บาดเจ็บ 2 นาย ขณะที่นายกรัฐมนตรีตั้งจับตาย” “นายกรัฐมนตรีประกาศกร้าว” “อย่าให้ปฏิบัติการอย่างเด็ดขาด” ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการก่อการร้ายต่อรัฐ ดังนั้นมาตรการในการแก้ปัญหาของรัฐในการใช้ความรุนแรงตอบโต้เป็นสิ่งที่จะต้อง ทั้งๆ ที่นักวิชาการ

การในการแก้ปัญหาของรัฐในการใช้ความรุนแรงตอบโต้เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งๆ ที่นักวิชาการและผู้ที่มีความรู้ด้านการปกครอง และการแก้ปัญหาต่างออกมาวิพากษ์วิจารณ์แนวทางการทำงานของรัฐบาล และเรียกร้องให้แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

การรายงานข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ปล้นคลังอาวุธหน่วยทักษิณพัฒนาระหว่างวันที่ 28 เมษายน - 5 พฤษภาคม 2546 เป็นการรายงานภายใต้อิทธิพลของปัจจัยที่สำคัญ 3 อย่างคือ 1. ปัจจัยที่มาจากตัวผู้สื่อข่าวพิเศษที่ประจำอยู่ในพื้นที่ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแนวความคิดเรื่องการนำเสนอความจริง 2. ปัจจัยที่มาจากระบบการจัดการทางธุรกิจ ทำให้ผู้สื่อข่าวมองข่าวเป็นสินค้า จึงมุ่งเน้นที่จะที่จะเสนอข่าวที่ขายได้และเกิดความกังวลในเรื่องการตกข่าวกระแสหลัก 3. ปัจจัยที่มาจากนโยบายของทางสถานีที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้มีความเชื่อมโยงกันอยู่ กล่าวคือระบบการจัดการทางธุรกิจ ที่ให้ค่าตอบแทนตามชิ้นข่าวที่ได้ออกอากาศทำให้ตัวผู้สื่อข่าวมุ่งนำเสนอข่าวที่ตรงกับนโยบายและความต้องการของทางสถานี ทำให้การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวเป็นการรายงานตามความคาดหวังเชิงผลประโยชน์ทางธุรกิจของสถานี และรายได้ของผู้สื่อข่าวเองส่งผลให้ ผู้ชมไม่ได้รับข้อมูลและเข้าถึงความเป็นจริงอย่างรอบด้านและลุ่มลึก ผลของความเข้าใจที่มีต่อเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการรายงานข่าว ก่อให้เกิดการยอมรับการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหามากกว่าแนวทางการใช้สันติวิธี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้สื่อข่าวพิเศษเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการประกอบสร้างความหมายที่จะนำเสนอสู่ผู้ชม เพราะเป็นผู้ที่เลือกหยิบเหตุการณ์ต่างๆ มานำเสนอ ดังนั้นน่าจะมีการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ การคัดเลือกและระบบการทำงานระบบรายได้ค่าตอบแทนของผู้สื่อข่าวพิเศษ อุดมการณ์ จรรยาบรรณ ที่ส่งผลต่อการรายงานข่าว เพื่อพัฒนาคุณภาพของการรายงานข่าวของสื่อมวลชนต่อไป

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะเหตุการณ์ และเฉพาะสื่อโทรทัศน์ หากมีผู้ที่สนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องการรายงานข่าวนี้อีก ควรศึกษาภาพรวมของการรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และควรได้ศึกษาการทำงานของสื่ออื่นๆ ด้วย เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ หรือวิทยุ

งานวิจัยชิ้นนี้นำเสนอในส่วนของเนื้อหาและการประกอบสร้างความหมาย ควรมีศึกษาในแง่ของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่จากรายงานข่าวของสื่อมวลชน และศึกษาทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับภาพความเป็นจริงที่ปรากฏในสื่อ รวมถึงทำวิจัยเกี่ยวกับการรายงานข่าวเกี่ยวกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงเวลาต่อมาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ปีละปี วันที่ 4 มกราคม 2547, เหตุการณ์การล้อมปราบชาวบ้านที่มัสยิดกรือเซะ และเหตุการณ์การชุมนุมที่อำเภอตากใบจังหวัดนราธิวาสซึ่งสื่อมวลชนนำเสนอเป็นข่าวใหญ่เช่นเดียวกัน การศึกษาเหตุการณ์เหล่านี้จะทำให้ได้เห็นรูปแบบความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในรายงานข่าวเกี่ยวกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย